

"האינטרנט הוא כמו..." דימויי תלמידים ומורים לאינטרנט ומקומו בחיי התלמיד (פוסטר)

יפעת בן-דוד קוליקנט
האוניברסיטה העברית בירושלים
yifatbdk@mscc.huji.ac.il

אלונה שבט
האוניברסיטה העברית בירושלים
chwat40@gmail.com

"The Internet is like..." Similes given by students and teachers for the Internet and its role in the student's life (Poster)

Alona Chwat
Hebrew University of Jerusalem

Yifat Ben-David Kolikant
Hebrew University of Jerusalem

Abstract

Students today are portrayed in literature as enthusiastic and frequent users of Information and Communication Technologies (ICT). Some argue that this generation of students' daily use of the Internet has led to marked differences in their thinking strategies and preferred learning style, compared with students of previous generations. This research took place in a school that formally integrates the use of the internet for learning purposes into its curriculum, in order to uncover students' and teachers' perceptions about the Internet and its role in students' lives. The method used in this study is based on Inbar's (1997), analyzing metaphors and similes regarding the words "Internet" and "Internet and the student". The findings present a more complex picture of students' attitudes towards the Internet than is usually shown in the literature. While they consider it a very important and helpful tool, they are also aware of the possible pitfalls and dangers of using this tool, and emphasize the need for doing so wisely. These findings raise hope for establishing a productive student-Internet partnership in learning and raise additional issues regarding Internet use in schools.

Keywords: ICT, metaphor, similes, Internet, Internet and student.

תקציר

תלמידים כיום משתמשים במידה רבה בטכנולוגיות מידע ותקשורת (ICT) בחיי היומיום שלהם, ומתוארים בספרות כנלהבים מהן. יש הטוענים כי שימוש זה הביא לשוני בצורת החשיבה ובדרכי הלמידה המועדפות בין דור תלמידים זה לקודמיו, וכי מערכת החינוך (הפדגוגיה, תכנית הלימודים, דרכי ההערכה ועוד) צריכה לעבור שינוי מהותי בשל כך (Prensky, 2001; Resnick, 2002). מנגד, עולה הצורך בהגדלת הגוף המחקרי הבוחן את תפיסות התלמידים והמורים לגבי ה-ICT, לפני הקריאה לשינוי נרחב בבתי הספר (Bennett et al., 2008). מחקר זה נערך בבית ספר בו נעשה שימוש באינטרנט ללמידה באופן רשמי, מתוך כוונה לבחון אלו תפיסות מועלות ע"י תלמידים ומורים אודות האינטרנט ושילובו בחיי התלמיד. שיטת המחקר מתבססת על מחקרו של ענבר (1997), וכוללת ניתוח מטפורות ודימויים ספונטאניים שניתנו למילים: "אינטרנט" ו"אינטרנט ותלמיד". השימוש במטפורות במחקר מאפשר הצצה אל המשמעות הסמויה שניתנת למושג אצל הנשאל, ואל אופן התייחסותו אליו. למטפורה כוח רב בהעברת מסרים של מידע, תחושות ורגשות גם יחד (Lakoff & Johnson, 1980).

המחקר נערך בתיכון דתי לבנות, ברמה לימודית גבוהה. בתיכון זה האינטרנט משולב חלקית בלמידה באופן רשמי ובעידוד ההנהלה. לתלמידות נגישות לאינטרנט בביתן ובבית הספר. במחקר השתתפו 100 תלמידות, מכתות ט-יב ו-27 מורים המלמדים אותן. עבור כל שאלה קובצו הדימויים לקטגוריות שעלו מתוכן הדימויים וההסברים שניתנו להם. קביעת הקטגוריות נעשתה בנפרד ע"י ארבעה חוקרים ונקבעה סופית בשלושה סיבובים של דיון משותף.

תמונת המצב שהתקבלה במחקר מורכבת יותר מהתיאור האופייני בספרות בו מוצגים התלמידים כמשתמשים נלהבים, הרואים באינטרנט כלי טוב ומתאים מאד לצרכיהם. כבספרות, האינטרנט תואר כאמצעי למציאת מידע, לתקשורת ולתעסוקה בשעות הפנאי כ"בן אדם חכם" או "חברים" (ת¹35%, מ²15%). האינטרנט נתפס ככלי כוללני, חשוב ועוזר מאד כ"בן משפחה" (ת13%, מ31%). אך בנוסף, במחקר זה עלו באופן נרחב היבטים ערכיים של חיוניות השימוש המושכל באינטרנט, הכולל בתוכו טוב ורע גם יחד כ"קמח שצריך ניפוי" (ת21%, מ42%). במיוחד נדונה ע"י התלמידות סכנת ההתמכרות לשימוש באינטרנט כ"סמים" או "משאבה" (ת18%, מ4%). באופן מצומצם הובעה אכזבה מהאינטרנט כיוצר אשליה ולא מגשים ציפיות שתולים בו (ת7%, מ4%). בשאלה השניה, נמצאה תפיסת תלות חזקה של התלמיד באינטרנט כ"צמד חמד" (ת13%, מ19%), שעוזר ומקדם את התלמיד במשימותיו השונות כ"מקל הליכה" (ת42%, מ12%). יחד עם זאת, תלמידות העלו בעייתיות בשימוש באינטרנט, בפרט ההתמכרות התלמיד לאינטרנט כ"בירה ואלכוהוליסט" (ת12%, מ4%) וצורך רב בכך שהתלמיד ישתמש באינטרנט באופן מושכל, בררני ומוגבל בזמן כ"נהג חדש ומכונית" (ת19%, מ54%). במידה מועטה תואר האינטרנט כמביא לעצלנות התלמיד ופוגע ביכולותיו הלימודיות כ"נהג שנוסע עם שמש בעיניים" (ת6%, מ12%).

הממצאים מעוררים תקווה ליצירת שותפות אינטרנט-תלמיד פוריה ביחס ללמידה, ומעלים היבטים נוספים בהכוונת השימוש באינטרנט בבתי הספר.

מילות מפתח: ICT, מטפורות, דימויים, אינטרנט, אינטרנט ותלמיד.

מקורות

- ענבר, ד' (1997). הכלא החינוכי החופשי: מטפורות ודימויים, בתוך: א' פלדי (עורך), **החינוך במבחן הזמן**, אוניברסיטת תל-אביב: עמותת המורים לקידום ההוראה והחינוך, הוצאת רמות, עמ' 109-125.
- Bennett, S., Maton, K., & Kervin, L. (2008). The 'digital natives' debate: A critical review of the evidence. *British Journal of Educational Technology*, 39(5), 775-786.
- Lakoff, G. & Johnson, G. (1980). *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press.
- Prenkys, M. (2001a). Digital natives, digital immigrants. *On the Horizon*, 9(5), 1-6.
- Resnick, M. (2002). Rethinking learning in the digital age. In G. Kirkman, P. K. Cornelius, J. D. Sachs, and K. Schwab (Eds.), *The global information technology report 2001-2002: Readiness for the networked world*. Oxford University Press.